

УДК 343.222:343.75

doi: <https://doi.org/10.33270/01211214.17>

Безгинський Б. Г. – ад'юнкт кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ, м. Київ

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4362-1531>

Суб'єктивна сторона складу кримінального правопорушення незаконного збагачення

Метою статті є комплексне дослідження суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення незаконного збагачення шляхом аналізу змісту окремих її ознак, а також розроблення нових правових механізмів удосконалення ст. 368⁵ Кримінального кодексу України. **Методологію** дослідження становить комплекс наукових методів, серед яких важливе місце посідає діалектичний метод, який дає змогу визначити теоретичні, законодавчі та прикладні аспекти суб'єктивної сторони незаконного збагачення. Також у роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, а саме: формально-логічний, системно-функціональний, порівняльно-правовий та історичний. **Наукова новизна** статті полягає в тому, що в ній висвітлено актуальні проблеми суб'єктивної сторони незаконного збагачення з використанням сучасних методів пізнання та врахуванням новітніх досягнень науки. Запропоновано конкретні пропозиції з удосконалення змісту ст. 368⁵ Кримінального кодексу України. За результатами здійсненого дослідження сформульовано **висновки** щодо суб'єктивної сторони складу незаконного збагачення. Зокрема, аргументовано, що незаконне збагачення може бути здійснено лише з прямим умислом. Запропоновано інтелектуальний момент прямого умислу незаконного збагачення визначати як психічне ставлення особи до власних діянь і наслідків, у випадку вчинення нею зазначеного кримінального правопорушення, що охоплює усвідомлення трьох блоків ознак: а) ознак змісту діяння (винний, усвідомлюючи суспільну небезпечність власних дій, набуває активи); б) особливостей соціального статусу (усвідомлення суб'єктом свого правового статусу, важливості посади, яку особа обіймає в органах державної влади або органах місцевого самоврядування, і функцій, які вона виконує); в) інших ознак суспільно небезпечного діяння, що залежать від часу, способу, місця, обстановки, які повинен усвідомлювати винний. Своєю чергою вольовий момент розглянутого кримінального правопорушення передбачає бажання вчинити відповідне суспільно небезпечне діяння, а саме бажання набути активи. Мотив – корисливий (спосіб якого полягає в незаконному, протиправному, забороненому законом заволодінні матеріальними благами (набуття активів) для власної потреби збагачення); мета – набуття активів, щодо яких особа зможе безпосередньо чи опосередковано вчиняти будь-які на її розсуд дії; емоційний стан – стан сильного душевного хвилювання (фізіологічний афект), однак на кваліфікацію незаконного збагачення не впливає. Запропоновано ч. 1 ст. 368⁵ цього Кодексу доповнити перед словами «набуття особою... активів...» словом «умисне».

Ключові слова: незаконне збагачення; кримінальне правопорушення; суб'єктивна сторона; умисел.

Вступ

Одним із визначальних проблемних питань кримінального права України є питання суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. Ми переконані, що побудова найважливіших інститутів кримінального права залежать від правильного вирішення та встановлення ознак саме суб'єктивної сторони.

Кримінальна відповідальність за незаконне збагачення в Україні передбачена ст. 368⁵ КК України: набуття особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, активів, вартість яких більше ніж на шість тисяч п'ятсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян перевищує її законні доходи. Примітка 1 до ст. 368⁵ КК України визначає осіб, на яких поширюється кримінальна відповідальність за незаконне збагачення. У ч. 2 ст. 368⁵ КК роз'яснено, як слід тлумачити набуття активів. Предмет незаконного збагачення висвітлено в ч. 3 та 4 ст. 368⁵ цього Кодексу. Частина 5 ст. 368⁵ вказує на з'ясування відмінності між вартістю

набутих активів і законними доходами суб'єкта незаконного збагачення. Однак суб'єктивна сторона в досліджуваній кримінально-правовій нормі законодавцем не визначена.

Своєю чергою ґрунтовні теоретичні дослідження кримінальної відповідальності за незаконне збагачення здійснювали вчені-правники: А. В. Андрушко, Л. П. Брич, А. А. Вознюк, О. І. Гузоватий, О. П. Деніга, В. М. Киричко, М. В. Кочеров, О. В. Кришевич, В. Н. Кубальський, Д. Г. Михайленко, А. С. Політова, А. В. Савченко, В. Я. Тацій, О. О. Титаренко, В. І. Тютюгін, М. І. Хавронюк, О. М. Шармар, І. Б. Юрчишин, І. М. Ясін та ін.

Попри значну кількість наукових праць, присвячених аспектам суб'єктивної сторони незаконного збагачення, що мають важливе наукове та практичне значення, чимало питань залишаються досі не дослідженими. Зазначене пов'язано насамперед з тим, що кримінально-правова норма незаконного збагачення в КК зазнавала змін і доповнень сім раз. Крім того, переважна більшість досліджень незаконного

збагачення було здійснено за редакції ст. 368² КК, яку, згідно з рішенням Конституційного Суду України від 26 лютого 2019 року № 1-р/2019, визнано такою, що не відповідає Конституції України. Викладене засвідчує актуальність обраної теми та зумовлює потребу поглибленого теоретичного аналізу суб'єктивної сторони незаконного збагачення.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є комплексне дослідження суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення незаконного збагачення шляхом аналізу змісту окремих її ознак, а також розроблення нових правових механізмів удосконалення ст. 368⁵ КК України.

Виклад основного матеріалу

У теорії кримінального права загально-визнаним є факт, що суб'єктивна сторона кримінального правопорушення – це внутрішня сторона суспільно небезпечного діяння, тобто сукупність процесів, які відбуваються у свідомості та волі особи, її усвідомлення власного діяння та передбачення наслідків, мета, якої прагне досягти особа, мотив, яким вона керується, та емоції, що переживає при цьому (Didkivska, Mudriak, & Torchii, 2019, p. 345).

Слушною, на наш погляд, є думка Р. В. Вереші, який у дисертаційному дослідженні «Проблеми суб'єктивної сторони кримінального правопорушення» акцентував на тому, що суб'єктивна сторона складу кримінального правопорушення як юридична конструкція передбачає структурування (моделювання) найбільш значущих для кримінального права характеристик психічної діяльності відповідного виду (різновиду) суспільно небезпечного діяння (Veresha, 2017, p. 413).

Зміст суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення охоплює такі юридичні ознаки: вина, мотив, мета й емоційний стан. Обов'язковою ознакою серед них визнають вину, тоді як інші ознаки є факультативними, мають обов'язковий характер, коли прямо згадані в диспозиції кримінально-правової норми, або впливають з її змісту. Теоретично вина характеризується такими ознаками, як форма та зміст. Інколи виокремлюють і таку ознаку, як ступінь вини (Dudorov, & Khavroniuk, 2014, p. 944).

У ст. 23 КК визначено, що поняття «вина» слід тлумачити як «психічне ставлення особи до вчинюваної дії чи бездіяльності, передбаченої цим Кодексом, та її наслідків, виражене у формі умислу або необережності», натомість зміст її форм висвітлено у ст. 24, 25 КК України.

Очевидно, що визначення прямого умислу в ч. 2 ст. 24 КК України є цілком правильним лише

щодо матеріальних складів кримінальних правопорушень.

Досліджуючи ст. 368⁵ КК України, доходимо висновку, що за конструкцією об'єктивної сторони незаконне збагачення належить до діянь з матеріальним складом (Bezhytskyi, 2021, p. 56). Тобто незаконне збагачення можуть вчиняти тільки з прямим умислом. З огляду на зазначене, вважаємо за необхідне висвітлити інтелектуальний та вольовий аспекти прямого умислу досліджуваного кримінального правопорушення.

Зокрема, М. В. Кочеров обстоює думку, що умислом особи, яка одержує неправомірну вигоду, охоплено те, що предмети, які одержують, чи послуги, які приймають, мають майновий характер, а їх одержання є незаконними (Kocherov, 2013, p. 200).

На думку О. П. Денеги, винна особа, незаконно набуваючи активи у власність, усвідомлює, що своїми діями заподіює шкоду суспільним відносинам у сфері публічної службової діяльності та суспільним відносинам у сфері економічної та національної безпеки загалом (Deneha, 2015, p. 194).

Щодо викладеної вище позиції І. М. Ясінь зазначила, що свідомість винного охоплена набуттям у власність активів, які не є еквівалентом витраченого часу на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, або іншим доходом, не забороненим законом, і навпаки, такі активи, набуті незаконно, без передбачених у законі підстав, унаслідок реалізації корупційних схем, вчинення незаконних правочинів або інших правопорушень, спрямованих на незаконне збагачення (Yasin, 2017, p. 236). Тобто змістом інтелектуальної ознаки умислу вчена також охоплює розуміння винним усіх ознак предмета складу незаконного збагачення (фізичної, економічної та юридичної).

Інтелектуальний момент прямого умислу незаконного збагачення вдало відображений у кримінальному законодавстві Литовської Республіки. На підставі аналізу проблем, які виникали в країні на шляху впровадження сучасного правового механізму криміналізації незаконного збагачення, С. Бікеліс доходить висновку, що концепція криміналізації незаконного збагачення виявляється менш перспективною, ніж концепція цивільної конфіскації майна (Bikelis, 2017).

У ч. 1 ст. 189¹ КК Литовської Республіки визначено, що особа, якій належить право власності на майно, вартість якого перевищує 500 мінімальних прожиткових мінімумів, і яка водночас усвідомлювала або могла усвідомлювати, що таке майно не було придбане з використанням законного доходу, карається штрафом, або арештом, або позбавленням волі на строк до чотирьох років.

На нашу думку, інтелектуальний момент психічного ставлення особи до власних діянь і наслідків під час вчинення незаконного збагачення охоплює усвідомлення трьох блоків ознак: а) ознак змісту діяння (винний, усвідомлюючи суспільну небезпечність власних дій, набуває активи, які йому не належать); б) особливостей соціального статусу (усвідомлення суб'єктом свого правового статусу, важливості посади, яку особа обіймає в органах державної влади або органах місцевого самоврядування, та функцій, які вона виконує); в) інших ознак суспільно небезпечного діяння (залежать від часу, способу, місця, обстановки, які повинен усвідомлювати винний).

Своєю чергою вольовий момент прямого умислу – це бажання настання передбачуваних наслідків власного діяння. Вольовий момент умислу слід розглядати з огляду на диференціацію видів умислу на прямий (характеризується бажанням настання суспільно небезпечних наслідків) і непрямий (небажанням, але свідомим припущенням настання суспільно небезпечних наслідків).

Ураховуючи окреслену позицію, а також пропозицію Р. В. Вереші, вважаємо обґрунтованим визначати вольову ознаку прямого умислу як бажання вчинити відповідні суспільно небезпечні діяння (Veresha, 2017, р. 413). Оскільки незаконне збагачення можуть вчиняти лише з прямим умислом, то вольовий момент розглянутого кримінального правопорушення передбачає бажання вчинити суспільно небезпечні діяння, зокрема бажання набути активи.

Також розглянемо мотив, мету й емоційний стан як ознаки суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 368⁵ КК України.

У п. 2 ч. 1 ст. 91 КПК України встановлено, що в кримінальному провадженні підлягають доказуванню винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення.

Мотив – це те, що спонукає особу вчинити суспільно небезпечне діяння, джерело активної діяльності. Варта уваги думка О. С. Юніна, який мотивом кримінального правопорушення вважає результат складного мотиваційного процесу, що формується під впливом синтезу суб'єктивних й об'єктивних факторів, який протікає у свідомості суб'єкта й становить внутрішнє спонукання до вчинення кримінального правопорушення (Yunin, 2020, р. 218).

На переконання К. В. Ілляшової, життєва потреба, яку бажає задовольнити винний, може мати корисливий характер або взагалі не бути пов'язаною з набуттям матеріальних цінностей чи позбавленням майнових обов'язків, проте її задоволення може бути лише шляхом посягання

на власність, що ще не свідчить про корисливу мотивацію поведінки винного (Illiasova, 2012, р. 207).

Вважаємо за необхідне зосередити увагу на тому, що вчинення незаконного збагачення має переважно корисливий мотив. Учений В. І. Тютюгін вважає, що суб'єктивна сторона незаконного збагачення характеризується наявністю корисливого мотиву, адже, переслідуючи таку мету, винний тим самим керується спонуканнями незаконно одержати матеріальні блага, набути або зберегти певні майнові права, прагне уникнути матеріальних витрат або досягти іншої матеріальної вигоди (Tiutiuhin, 2010, р. 27).

Дослідниця І. М. Ясінь поділяє таку позицію та зазначає, що головний мотив, на якому ґрунтується прийняте рішення суб'єкта незаконного збагачення, здебільшого полягає в бажанні примножити активи та покращити своє матеріальне становище (Yasin, 2017, р. 236).

На наше переконання, визначальною рисою для оцінювання корисливого мотиву незаконного збагачення є спосіб, що полягає в незаконному, протиправному, забороненому законом заволодінні матеріальними благами (набуття активів) для власної потреби збагачення.

Слід зазначити, що між мотивом і метою кримінального правопорушення є тісний внутрішній зв'язок.

У кримінально-правовій літературі мету кримінального правопорушення визначають як уявлення людини про результат своєї діяльності, чого особа збирається досягти (Didkivska, Mudriak, & Torchii, 2019, р. 345). Тобто це те, чого суб'єкт кримінального правопорушення намагається досягти, вчиняючи передбачене КК суспільно небезпечне діяння.

Слушною є думка Р. В. Вереші про те, що весь процес вчинення кримінального правопорушення супроводжується виникненням образів сприйняття. Здійснюючи злочинну діяльність, суб'єкт кримінального правопорушення прагне наблизитися до бажаної мети, тобто досягти певного результату в майбутньому (Veresha, 2017, р. 18). Крім того, учасники корупційних відносин мають на меті зберегти в таємниці учинені суспільно небезпечні діяння. У зв'язку із цим, винні особи уникають кримінальної відповідальності, а незаконно здобуті активи не передають у дохід держави (Berger, Mathias, Morales, & Muzila, 2012).

Основна мета суб'єкта незаконного збагачення – набути активи, щодо яких він зможе безпосередньо чи опосередковано вчиняти будь-які на його розсуд дії.

Емоційний стан – стан сильного душевного хвилювання (фізіологічний афект) – є конструктивною ознакою, виключно передбаченою в статті КК, а також, згідно з п. 7 ст. 66 КК, є обставиною, яка пом'якшує покарання. Проте вчинити кримінальне

правопорушення, передбачене ст. 368⁵ КК, під впливом сильного душевного хвилювання, спричиненого неправомірними або аморальними діями іншої особи, майже неможливо.

З огляду на зазначене, доцільно внести зміни до ст. 368⁵ КК, зокрема: ч. 1 ст. 368⁵ цього Кодексу слід доповнити перед словами «набуття особою... активів...» словом «умисне».

Наукова новизна

Наукова новизна публікації полягає в тому, що в ній висвітлено актуальні проблеми суб'єктивної сторони незаконного збагачення з використанням сучасних методів пізнання та урахуванням новітніх досягнень науки. Запропоновано конкретні пропозиції з удосконалення змісту ст. 368⁵ КК України.

Висновки

Дослідження суб'єктивної сторони складу незаконного збагачення здійснено з огляду на юридичні ознаки: вина, мотив, мета й емоційний стан. Встановлено, що незаконне збагачення може бути здійснено лише з прямим умислом. На підставі цього досліджено інтелектуальний і вольовий аспекти прямого умислу цього кримінального правопорушення.

Запропоновано інтелектуальний момент прямого умислу незаконного збагачення визначати як психічне ставлення особи до своїх діянь і наслідків у випадку вчинення нею зазначеного

кримінального правопорушення, що охоплює усвідомлення трьох блоків ознак: а) ознак змісту діяння (винний, усвідомлюючи суспільну небезпечність власних дій, набуває активи); б) особливостей соціального статусу (усвідомлення суб'єктом свого правового статусу, важливості посади, яку особа займає в органах державної влади або органах місцевого самоврядування, та функцій, які вона виконує); в) інших ознак суспільно небезпечного діяння, які залежать від часу, способу, місця, обстановки, які повинен усвідомлювати винний. Своєю чергою вольовий момент розглянутого кримінального правопорушення – це бажання вчинити відповідне суспільно небезпечне діяння, а саме бажання набути активи.

На підставі дослідження факультативних ознак суб'єктивної сторони незаконного збагачення встановлено: мотив – корисливий (спосіб якого полягає в незаконному, протиправному, забороненому законом заволодінні матеріальними благами (набуття активів) для власної потреби збагачення); мета – набуття активів щодо яких особа зможе безпосередньо чи опосередковано вчиняти будь-які на її розсуд дії; емоційний стан – стан сильного душевного хвилювання (фізіологічний афект), однак на кваліфікацію незаконного збагачення не впливає.

Запропоновано ч. 1 ст. 368⁵ цього Кодексу доповнити перед словами «набуття особою... активів...» словом «умисне».

REFERENCES

- Berger, T., Mathias, M., Morales, M., & Muzila, L. (2012). On the take: criminalizing illicit enrichment to fight corruption. *The World Bank*. doi: <https://doi.org/10.1596/978-0-8213-9454-0>.
- Bezhynskyi, B.H. (2021). Obiektivna storona kryminalnoho pravoporusheniia nezakonnoho zbahachenniia [The objective side of illegal enrichment]. *Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav, Legal journal of the National Academy of Internal Affairs*, 1(21), 55-61. doi: <https://doi.org/10.33270/04212101.55> [in Ukrainian].
- Bikelis, S. (2017). Prosecution for illicit enrichment: the Lithuanian perspective. *Journal of Money Laundering Control*, 20(2), 203-214. doi: <https://doi.org/10.1108/JMLC-07-2016-0029>.
- Deneha, O.P. (2015). Kryminalno-pravova kvalifikatsiia nezakonnoho zbahachenniia [The criminal-legal qualification of illicit enrichment]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
- Didkivska, H.V., Mudriak, T.O., & Topchii, V.V. (2019). *Kryminalne pravo Ukrainy. Zahalna chastyna [Criminal law of Ukraine. The common part]*. Vinnytsia: Tvoru [in Ukrainian].
- Dudorov, O.O., & Khavroniuk, M.I. (2014). *Kryminalne pravo Ukrainy [Criminal law of Ukraine.]*. M.I. Khavroniuk (Eds.) Kyiv: Vaite [in Ukrainian].
- Illiashova, K.V. (2012). Etymolohiia poniattia "koryslyvyi motyv": okremi putannia [Etymology a definition of selfish motive: some issues]. *Zbirnyk naykovykh prats Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H.S. Skovorodiy, Collection of scientific works of Kharkiv National Pedagogical University named after G.S. Skovoroda*, 19, 202-208. doi: <https://doi.org/10.33270/04212101.55> [in Ukrainian].
- Kocherov, M.V. (2013). Vidpovidalnist za nezakonne zbahacheniia (kryminalno-parvove ta kryminolohichne doslidzenniia) [Liability for illicit enrichment (criminal law and criminological research)]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
- Tiutiuhin, V.I. (2010). Novely kryminalnoho zakonodavstva schodo posyleniia vidpovidalnosti za koruptsiini kryminalni pravoporusheniia: vyryshenniia problem chy problemy dlia vyryshenniia [Novelties of the criminal legislation concerning strengthening of responsibility for corruption criminal offenses: problem solving or problem to solve]. *Yurydychnyi visnyk Ukrainy, Legal Bulletin of Ukraine*, 2. doi: <https://doi.org/10.32045/2041-1452.2010.2.-2.09>.
- Veresha, R.V. (2017). Problemy subiektivnoi storony kryminalnoho pravoporusheniia [The problem about mental element crime]. *Candidates thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
- Yasin, I.M. (2017). Kryminalno-pravova kvalifikatsiia nezakonnoho zbahachenniia za zakonodavstvom Ukrainy [The criminal-legal qualification of illicit enrichment by Ukraine law]. *Candidate's thesis*. Lviv [in Ukrainian].
- Yunin, O.S. (2020). Motuv yak oznaka subiektivnoi storony skladu kryminalnoho pravoporusheniia [The motive like a mental element a crime]. *Naukovyi visnyk publicznego ta pryvatnoho prava, Scientific Bulletin of Public and Private Law*, 3-2, 214-219. doi: <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2020.3.-2.37> [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Berger T., Mathias M., Morales M., Muzila L. On the take: criminalizing illicit enrichment to fight corruption. *The World Bank*. 2012. doi: <https://doi.org/10.1596/978-0-8213-9454-0>.
- Безгинський Б. Г. Об'єктивна сторона складу кримінального правопорушення незаконного збагачення. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2021. № 1 (21). С. 55–61. doi: <https://doi.org/10.33270/04212101.55>.
- Bikelis S. Prosecution for illicit enrichment: the Lithuanian perspective. *Journal of Money Laundering Control*. 2017. Vol. 20. Issue 2. P. 203–214. doi: <https://doi.org/10.1108/JMLC-07-2016-0029>.
- Денег О. П. Кримінально-правова кваліфікація незаконного збагачення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2015. 194 с.
- Дідківська Г. В., Мудряк Т. О., Топчий В. В. Кримінальне право України. Загальна частина : навч. посіб. Вінниця : Твори, 2019. 344 с.
- Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Кримінальне право : навч. посіб. / за заг. ред. М. І. Хавронюка. Київ : Ваіте, 2014. 944 с.
- Ілляшова К. В. Етимологія поняття «корисливий мотив» : окремі питання. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*. 2012. Вип. 19. С. 202–208. doi: <https://doi.org/10.3405/2627-3519.2012.2.02>.
- Кочеров М. В. Відповідальність за незаконне збагачення (кримінально-правове та кримінологічне дослідження) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2013. 200 с.
- Тютюгін В. І. Новели кримінального законодавства щодо посилення відповідальності за корупційні кримінальні правопорушення: вирішення проблеми чи проблеми для вирішення. *Юридичний вісник України*. 2010. № 2. doi: <https://doi.org/10.32045/2041-1452.2010.2.-2.09>.
- Вереша Р. В. Проблеми суб'єктивної сторони кримінального правопорушення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2017. 584 с.
- Ясін І. М. Кримінально-правова кваліфікація незаконного збагачення за законодавством України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів. 2017. 236 с.
- Юнін О. С. Мотив як ознака суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. Вип. 3-2. С. 214–219. doi: <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2020.3.-2.37>.

Стаття надійшла до редколегії 21.07.2021

Bezhynskyi B. – Postgraduate Student of the Department of Criminal Law of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4362-1531>

Subjective Side of the Criminal Offense of Illicit Enrichment

The **purpose** of the article is to research the mental element of illegal enrichment through analyzing the characteristics and development a new legal framework to improve the article 368⁵ of the Criminal Code of Ukraine. The **methodological** basis of the study is a set of methods of scientific cognition, among which the dialectical method of cognition occupies the main place that helps to identify theoretical, legislative and applied aspects of illegal enrichment. Moreover, our research has general and special methods: formal-logical, system-functional, comparative-legal and historical-legal. The **scientific novelty** of the article is that article to views actual problems the mental element of illegal enrichment to use modern methods of cognition and new research. It is proposed specific proposals to improve the article 368⁵ of the Criminal Code of Ukraine. According to the results of the conducted research, the following **conclusions** have been formulated mental element of illegal enrichment. Illegal enrichment can be with direct intent. It is proposed an intellectual intent the direct intent like a mental attitude of the person to the action that has three blocks of features: a) signs of action (the guilty party recognizes the risk of action the purchase of assets); b) social status (the subject to understand his legal status in public authorities or local governments) c) other characteristics the crime that vary with place, environment and time. At the same time, extroverted moment is desire to respond to socially dangerous actions, namely the desire to activate. The motive is mercenary (the method of which is illegal prohibited by law possession of material goods (acquisition of assets) for their own); the purpose is to acquire assets as a result the person might be to take any action at his discretion; emotional state – a state of strong emotional excitement (physiological affect) does not affect how discrimination of illegal enrichment. It is proposed to the article 368⁵ of the Criminal Code of Ukraine add before words « acquisition of assets...by a person » the word «deliberate».

Keywords: illegal enrichment; criminal offence; mental element; intent.